

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 330.342.23:338.45.01(477)

В.Ф. Гамалій, проф., д-р фіз.-мат. наук

Кіровоградський національний технічний університет

О.М. Кошик, ст.наук. співр., канд. екон. наук

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, м.Київ

Н.І. Легінькова, доц., канд. екон. наук

Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету

Промислова політика зарубіжних країн

У статті аналізується досвід промислової політики зарубіжних країн, зокрема, США, деяких країн Європейського Співтовариства, Китаю, Японії, Російської Федерації. Обґрунтований висновок про необхідність активного використання іноземного досвіду промислової політики в Україні як важливого напрямку структурної перебудови економіки з метою підвищення її конкурентоспроможності. **промислова політика, структурна перебудова економіки, підвищення конкурентоспроможності економіки**

В. Ф. Гамалій, проф., д-р фіз.-мат. наук

Кіровоградский национальный технический университет

О.Н. Кошик, ст.научн. сотр., канд. экон. наук

ГО «Институт экономики и прогнозирования» НАН Украины, г. Киев

Н.И. Легинькова, доц., канд. экон. наук

Кіровоградская летная академия Национального авиационного университета

Промышленная политика зарубежных стран

В статье анализируется опыт промышленной политики зарубежных стран, в частности, США, некоторых стран Европейского Содружества, Китая, Японии, Российской Федерации. Обоснован вывод о необходимости активного использования иностранного опыта промышленной политики в Украине как важного направления структурной перестройки экономики с целью повышения ее конкурентоспособности.

промислова політика, структурна перестройка економіки, підвищення конкурентоспроможності економіки

Постановка проблеми. Промислова політика в економічній теорії розглядається, у найбільш загальному вигляді, як форма реалізації національних інтересів в сфері промислового виробництва (видобутку, переміщення та обробки матеріальних благ).

Незважаючи на досить глибоку розробку проблем промислової політики в Україні, в останні роки досить поширеними стали погляди щодо її неповної відповідності ринковим механізмам та структурі власності, які сформувалися в Україні в результаті ринкових перетворень.

Такий підхід характерний не стільки для наукових досліджень, скільки для економічної практики. Він знайшов своє відображення в спробах ліквідації Міністерства промислової політики України, які мотивувалися тим, що промисловість України вже є переважно приватною і структурні зміни в ній повинні визначатися

конкуренцією в галузі, переливами капіталу між її окремими секторами та підприємствами, визначенням напрямків діяльності виключно на рівні окремих підприємств.

Цей підхід не відповідає досвіду більшості розвинених країн, який свідчить про активне використання промислової політики як в країнах з високою долею державної власності та високим рівнем державного втручання в економічні процеси (Франція), так і з вкрай низьким рівнем державного сектора та державного регулювання (США).

Тому вивчення досвіду іноземних країн, перш за все розвинених, в проведенні промислової політики вкрай важливе для України.

Актуальність вивчення іноземного досвіду значною мірою зумовлюється тим, що за останні два десятиліття в Україні відбулася «негативна структурна перебудова». Вона призвела як до значного падіння питомої ваги промисловості у ВВП, і до негативних структурних зрушеннях в самій промисловості – скороченням долі виробництва високотехнологічної продукції з високим рівнем доданої вартості та зростанням частки сировинних підгалузей промисловості та виробництва продукції з низьким рівнем доданої вартості, напівфабрикатів та сировини. Ці процеси поглибилися після кризи 2008 – 2009 років і особливо після початку суспільно – політичної кризи 2014 року. Перед країною постало завдання реіндустріалізації країни на новій технологічній базі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В контексті обґрунтування ефективної промислової політики в Україні зарубіжний досвід її проведення аналізується в працях О. Амоші, В. Вишневецького, Л. Збарзської [1].

Основний їх висновок – зростання інтересу до промислової політики в США та країнах ЄС зумовлений, перш за все, стрімким переміщенням центрів промислового виробництва до країн Азії, де вона здійснювалася особливо активно та послідовно.

Тому в ЄС та США в останні роки різко критикуються постулати т.зв. «Вашингтонського консенсусу», побудовані на неоліберальних підходах, які не передбачають значного державного втручання в економічні процеси та практично ігнорують питання структурної перебудови економіки та стимулювання зростання промисловості. Рекомендації МВФ для України базуються саме на підходах «Вашингтонського консенсусу», що не дозволяє здійснювати ефективну промислову політику.

В Україні дослідженням питань промислової політики велику увагу приділяли також В. Геєць, Б. Кваснюк, Н. Іванов, А. Даниленко, В. Горбулін та ін.

В Росії ґрунтовний аналіз здійснення промислової політики в країнах Європи здійснюється в Інституті Європи РАН, зокрема, в доповіді «Промислова політика європейських країн» [5]. Автори приходять до висновку, що опанування в цілому позитивного європейського досвіду доцільно та важливе для зниження вразливості російської економіки перед багатьма глобальними викликами, які потребують сьогодні адекватних заходів реагування на рівні промислової політики, започаткування нових промислових стратегій. Зрозуміло, що цей висновок вкрай актуальний і для України.

Н. Потапов, А. Салицький, А. Шахматов розглядають промислову політику в азійських країнах як елемент планування національних економік. Планування економік в нових формах, сумісних з ринковими механізмами та приватною власністю, найбільш активно застосовується саме в розвинених країнах Азії [4].

Однак сьогодні вкрай необхідні нові дослідження зарубіжного досвіду з питань промислової політики з метою адаптації до України.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення деяких аспектів зарубіжного досвіду здійснення промислової політики та можливостей його використання в Україні.

Виклад основного матеріалу. В останні роки, як реакція на гальмування зростання економіки та послаблення конкурентних позицій на світовому ринку в порівнянні, перш за все, з розвиненими країнами Азії, значно активізувалася промислова політика в країнах ЄС, в тому числі на рівні керівних органів Союзу.

Про це свідчить, зокрема, те, що проблемам промислової політики були присвячені спеціальні повідомлення Європейської комісії 2002, 2004, 2005, 2010 рр., де констатовалося, що вона відіграє ключову роль у справі досягнення цілей формування конкурентноспроможної та динамічної наукоємної економіки розширеної Європи [1].

З кінця 2005 р. в рамках промислової політики ЄС реалізується 5 категорій ініціатив з метою вирішення загальних для промислових груп задач:

- ініціативи по захисту інтелектуальної власності та боротьбі з контрафактною продукцією;
- реформа системи державної підтримки та ініціативи в рамках створеної групи високого рівня щодо конкурентоспроможності, енергоефективності та захисту навколишнього середовища;
- оновлена стратегія зовнішньої конкурентоспроможності та доступу на єдиний внутрішній ринок ЄС;
- ініціативи в підтримку структурних змін;
- ініціативи в підтримку інновацій [5].

Для фінансування промислової політики в країнах ЄС використовуються кошти державних та місцевих бюджетів, державних установ, комерційних банків, в т.ч. нерезидентів, корпорацій, пенсійних фондів тощо.

Окремі країни ЄС та інші країни, які не входять в Союз, мають свої особливості в проведенні промислової політики та регулювання цього процесу.

У Франції ключову роль у визначенні напрямків промислової політики та організації її фінансування відіграють безпосередньо уряд країни та одна з дирекцій Міністерства економіки, фінансів та індустрії.

Реалізація промислової політики скерована на підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств. При цьому визначається, що конкуренція на сучасному промисловому ринку базується на нецінових факторах та нематеріальних інвестиціях (інновації, просування товарів на ринки, дизайн, розвиток марок).

Пропозиція якісних послуг промисловим підприємствам і якість робочої сили розглядаються як один з основних факторів конкурентоспроможності промисловості.

Інший напрямок впливу французької промислової політики скерований на поліпшення та покращення спеціалізації промисловості [5].

В основі проведення промислової політики – чітке визначення обмеженої кількості пріоритетів як в галузевому плані та реалізації великих проектів (авіація, космос, атомна промисловість), так і в плані їх фінансування. Підтримка реалізації окремих особливо важливих проектів фінансується безпосередньо державою.

Це кардинально відрізняється від промислової політики України, яка базувалася на визначенні значної кількості пріоритетів та прийнятті величезної кількості державних цільових програм, що призводило до розпорошення коштів та фактично не дозволяло проводити будь – яку реальну промислову політику.

Велике значення в здійсненні промислової політики відіграє державно – приватне партнерство, фінансування окремих проектів з використанням державних та недержавних коштів.

В Німеччині основну роль в розробці та здійсненні промислової політики відіграє Федеральне міністерство економіки та технологій.

Характерною особливістю промислової політики в Німеччині є те, що велику роль в її проведенні відіграють регіональні органи управління. Конкурентний потенціал Німеччини ґрунтується на тісній взаємодії великих, середніх та малих підприємств, що непритаманне, наприклад, промисловій політиці Франції і, тим більше, України.

Промислова політика Німеччини відіграє основну роль в структурній перебудові німецької промисловості з метою її пристосування до умов світового ринку та модернізації. При цьому її проведення скероване переважно на використання непрямих важелів: вплив на кредитування пріоритетних промислових галузей (особливо активно застосовується на території колишньої НДР); активна державна підтримка науково – дослідних, конструкторських робіт та інновацій [5].

Безпосереднє фінансування за рахунок коштів федерального бюджету та коштів органів регіонального управління окремих проектів є виключенням. Проте, промислова політика Німеччини, як і Франції, передбачає визначення обмеженого кола задач, вирішення яких потребує державної підтримки.

США є одною з країн, яка характеризується найменшим рівнем втручання в економічні процеси та практично повною відсутністю державних промислових підприємств. Проте й там провадиться активна промислова політика, скерована, перш за все, на закріплення домінуючих позицій країни у виробництві нової високотехнологічної продукції, наукових розробках та в цілому на домінування американської промисловості на світовому ринку.

Важливим напрямком промислової політики США є регулювання доступу на внутрішній ринок країни. При цьому, незважаючи на ліберальну риторичку, досить часто використовуються заходи жорсткого протекціонізму, в тому числі по відношенню до країн ЄС. Про це свідчать постійні торговельні війни з ними, причому членство у ВТО не може завадити їм.

Як США, так і ЄС провадять політику захисту свого внутрішнього ринку, проте по відношенню до країн, що розвиваються, наполягають на максимальній відкритості їх ринків. У реалізації цього підходу важливу роль відіграє МВФ, де США досі абсолютно домінують. Зокрема, це дає великі переваги при експорті продукції американської промисловості на ринки цих країн.

Важливою особливістю промислової політики США є підтримка національних компаній в їх конкурентній боротьбі з іноземними. Причому у формі безпосередньої фінансової підтримки вона практично не застосовується, за багато десятиріч є лише поодинокі випадки. Проте використовується весь арсенал політичних та дипломатичних заходів, включно до прямого тиску на уряди країн з метою просування продукції США на зовнішні ринки.

Домінуюча роль долара США в світовій фінансовій системі зумовлює значні конкурентні переваги для їх продукції.

Також провадиться політика активної участі американських компаній у ТНК, забезпеченню їх домінуючої ролі в цих компаніях.

Звичайно, Україна може використати політичний та дипломатичний фактор для стимулювання експорту своєї промислової продукції лише у вкрай незначній мірі. Її національна валюта є неконвертованою та нестабільною. Неактуальною є й участь українських компаній в ТНК, яка може здійснюватися переважно у формі їх поглинання великим іноземним капіталом.

Проте, в умовах відкриття українського внутрішнього ринку після вступу до СОТ та після створення зони вільної торгівлі з ЄС потрібна розробка нових заходів захисту внутрішнього ринку, які б не суперечили членству в СОТ та умовам участі у зоні вільної торгівлі з ЄС. В цьому плані велику роль може відіграти заміщення

імпортової продукції промисловою продукцією власного виробництва.

Крім того, значний інтерес для України становить досвід США у проведенні активної державної політики по вдосконаленню ринкових механізмів та інструментів державного регулювання промисловості. Особливий інтерес викликає досвід використання антимонопольних заходів [2].

Також важливим є досвід підтримки малого бізнесу, який є одним з ключових напрямків здійснення промислової політики, особливо в інноваційній сфері. Малий бізнес США має визначальне значення для економічного розвитку країни, він абсолютно домінує у виробництві ВВП. Два з трьох робочих місць створюється малим бізнесом, на малих фірмах США зосереджено приблизно 60% робочої сили.

Підтримку малого бізнесу здійснює Адміністрація малого бізнесу (АМБ), яка діє з 1953 року та спеціальні підрозділи у міністерствах та відомствах по роботі з окремими групами дрібних бізнесменів. Здійснюється підтримка і на рівні окремих штатів та інших регіональних органів влади.

На відміну від України, де малому бізнесу відведене місце переважно у сфері дрібного виробництва, сфері послуг, торгівлі тощо, в США він відіграє значну роль в сфері високих технологій, космічній галузі, військово – промислового комплексі й т. ін.

Причому державна політика підтримки малих фірм створює умови для їх перетворення у великі, в тому числі корпорації світового значення. Приклад – розвиток Microsoft Corporation та Apple. Звичайно, їх перетворення у мегаструктури було б неможливим, якби не ефективна система захисту авторських прав у США.

Для України є характерним процес розділу малих та середніх підприємств на ще більш дрібні, вони практично не мають жодних шансів стати великими.

В останні роки спостерігається стрімкий процес переміщення центрів економічної сили, зокрема, промислового виробництва, у країни Азії. Європа та США втрачають свою роль «майстерні світу». І справа не тільки в перенесенні виробництва з них в країни з дешевою робочою силою, але й в активному та довготривалому проведенні промислової політики у багатьох азійських країнах, де вона поєднується з плануванням промислового розвитку.

Досвід планування та промислової політики стався у нагоді країнам Азії, що розвиваються, в ході лібералізації господарства (яку стосовно до цієї частини світу часто називають «дозованою лібералізацією»). Значною мірою саме планування та промислова політика забезпечили швидке розширення зовнішньоекономічних зв'язків в останні два десятиріччя ХХ сторіччя. Цей досвід значною мірою дозволив пом'якшити негативні наслідки глобалізації [6].

Особливої уваги заслуговує досвід здійснення промислової політики в КНР. Вона є важливим чинником того, що, за даними МВФ, у 2014 році США втратили роль світового економічного лідера і ним став Китай. Зараз його ВВП на \$200 млрд. перевищує ВВП США. Цю подію очікували, але набагато пізніше.

Для України вивчення досвіду промислової політики Китаю важливе тому, що він є одним з найважливіших зовнішньоекономічних партнерів України. Вона в досить короткий час втратила конкурентні переваги у торгівлі з КНР. На це, зокрема, звертає увагу В.Мельничук. «Скажімо, якщо до 2000-го року експорт з України був у п'ять разів більший, ніж з Китаю в Україну, то сьогодні ситуація зовсім інша. Експорт Китаю в Україну утричі більший, ніж з України в Китай. До того ж, 76% нашого експорту – руда. Ми стаємо сировинним додатком та ринком збуту промислової продукції для Китаю», – констатує він [3].

Основою промислової політики Китаю було активне стимулювання виробництва

експортної продукції. Державна допомога, в т.ч. у вигляді субсидій, податкових преференцій тощо надавалася тим галузям та підприємствам, які вже вийшли на світовий ринок або мали перспективи такого виходу.

Важливою особливістю промислової політики Китаю було створення практично «з нуля» нових галузей та виробництв, які мали значні експортні перспективи (автобудування, електроніка тощо). Акцент робився на власному виробництві, а не на виробництві з імпортованих комплектуючих, викрутковій збірці тощо.

Основною метою залучення іноземних інвестицій було отримання сучасних технологій.

Питома вага малих підприємств у ВВП Китаю вже значно перевищило 50%. При цьому, як і в США, активно розвивається інноваційний сегмент малого бізнесу [3].

Китай досяг безпрецедентного успіху шляхом орієнтації національного виробництва на експорт, в т.ч. за рахунок копіювання промислової продукції часто без урахування авторських прав.

Основою промислової політики в Японії є система індикативного планування на основі прогнозів. Ще на початку післявоєнної відбудови економіки в основу промислової політики було покладено принцип визначення обмеженої кількості пріоритетів. Спочатку було виділено лише дві національні пріоритетні галузі – металургія та вугільна промисловість, на підйомі яких було сконцентровано підйом досить обмежених ресурсів держави. Згодом шляхом синергетичного ефекту розвиток цих галузей призвів до швидкого розвитку інших галузей, в тому числі високотехнологічних.

Важливим елементом промислової політики була відмова від субсидування неперіоритетних галузей [6].

Важливою складовою промислової політики в Японії стала програма демонополізації так звана «дзайбацу», монополістичних угруповань. Вона була ініційована американською адміністрацією та радниками з метою ослаблення цих угруповань як можливих конкурентів великих фірм США. Проте, позитивні ефекти від демонополізації значно перевищили негативні, промисловість країни розвивалася надзвичайно високими темпами. Ставка робилася також на імпорт технологій, а не товарів.

Це дозволило японській економіці протягом одного покоління стати на досить тривалий час другою економікою світу. Цим статусом вона поступилася КНР в наслідок глибокої кризи 90 років. Проте, першопричиною кризи став не стан промисловості, а криза на ринку нерухомості, де були зафіксовані процеси, подібні до недавньої кризи нерухомості в США, яка стала фактором світової економічної, яка досить серйозно негативно вплинула на економіку України і Росії.

Прикладом достатньо неефективної промислової політики є російська. Незважаючи на колосальний сировинний потенціал, незалежність від імпортованих енергоносіїв, накоплені значні фінансові ресурси в Росії, як і в Україні фіксується негативна структурна перебудова. За виключенням ВПК, російська промисловість значною мірою спирається ще на розробки радянських часів, не вдалося подолати сировинну залежність, так звану «голандську хворобу».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Промислова політика є важливою складовою економічної політики сучасних передових економік світу. В останні роки вона переходить на наднаціональний рівень (ЄС). Активно промислова політика провадиться як країнами з високим рівнем держсектору, так і з низьким.

Для України існує значна потреба в структурній модернізації економіки. Основний інтерес для неї становить досвід країн ЄС, особливе значення він буде мати

після створення зони вільної торгівлі. Використання досвіду КНР та Японії може бути використане лише в тих рамках, коли воно не суперечить умовам ЗВТ з ЄС та нормам СОТ.

Список літератури

1. Амоша А. Неоиндустриализация и новая промышленная политика Украины. Институт экономики промышленности [Электронный ресурс] / А. Амоша, В. Вишневський, Л. Збарзская // Економіка промисловості. – 2012. – №1-2. – Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/41254/st_57_01.pdf?sequence=1
2. Дзагоев С. Опыт зарубежных стран в государственном регулировании процессами развития промышленности [Электронный ресурс]. / С. Дзагоев – Режим доступу: http://science-bsea.narod.ru/2006/ekonom_2006/dzagoev_opyt.htm
3. Попов В. Промышленная политика для экономического чуда. [Электронный ресурс] / В. Попов - Режим доступу: <http://www.politjournal.ru/index.php?action=Articles&dirid=73&tek=6263&issue=177>
4. Потапов Н.А. Планирование и промышленная политика Азии [Электронный ресурс] / Н.А. Потапов, А.И. Салицкий, А.В. Шахматов - Режим доступу: <http://vip4ex.ru/62-planirovanie-i-promyshlennaya-politika-azii.html>
5. Промышленная политика европейских стран = Industrial policy of the European countries / [под ред. Н.В. Говоровой.]. – М. : Ин-т Европы РАН : Рус. сувенир, 2010. – 214 с. – (Доклады Института Европы = Reports of the Institute of Europe / Учреждение Российской акад. наук, Ин-т Европы РАН; № 259.
6. Чудо японское. Как делается модернизация: авторы, участники, очевидцы [Электронный ресурс]. - Режим доступу: <http://rusrep.ru/article/2012/03/27/chudo/>.

Volodymir Gamaliy

Kirovohrad National Technical University, Kirovohrad, Ukraine

Olexsandr Koshik

"Institute of Economics and Forecasting" of NAS of Ukraine, Kiev, Ukraine

Nina Leginkova

Kirovohrad Flight Academy of the National Aviation University, Kirovohrad, Ukraine

Industrial Policy of Foreign Countries

This article analyzes the experience of industrial policy of foreign countries. In particular, the USA and some EU countries, China, Japan, the Russian Federation. Topicality of the study of foreign experience is largely due to the fact that over the past two decades in Ukraine was a "negative structural reorganization". It has resulted to a significant drop in the share of industry in GDP and negative structural changes in the industry itself - reducing the share of production of high-tech products with high added value and increase the proportion of primary industries and manufacturing industries with low value added, intermediate goods and raw materials.

Some EU countries and other countries that are not members of the Union have their own characteristics in the conduct of industrial policy and the regulation of this process. In France, a key role in determining the direction of industrial policy and the organization of its funding directly plays the government and one of the directorates of the Ministry of Economy, Finance and Industry. Another line of influence of French industrial policy aiming at improving and improving industry specialization. In Germany a major role in the development and implementation of industrial policy plays Federal Ministry of Economics and Technology. A characteristic feature of industrial policy in Germany is that large roles in its conduct regional authorities play. Competitive potential in Germany is based on the close interaction between large, medium and small enterprises, which is rather unusual, such as industrial policy of France and, more topics, Ukraine. An important focus of industrial policy of the United States is to regulate access to the domestic market. Thus, despite the liberal rhetoric often used rigid protection measures, including in relation to the EU. This is evidenced by the constant trade war with them, and membership in the WTO can not prevent them. In addition, considerable interest for

Ukraine is the US experience in conducting active government policies to improve market mechanisms and instruments of state regulation of the industry. Of particular interest is the experience of using antitrust action. Also important experience to support small business, which is one of the key areas of the implementation of industrial policy, especially in the sphere of innovations. Of particular note is the experience of industrial policy in China. It is an important factor that, according to the IMF, in 2014 the US lost the role of global economic leader and it was China. Now it's GDP by \$ 200 billion (higher than the US GDP). An important feature of China's industrial policy was to create an almost "from scratch" new sectors and industries that have significant export prospects (automobile, electronics, etc.). Emphasis was made in-house, rather than in the production of imported components, screwdriver assembly and so on. The main goal of attracting foreign

investment was to provide modern technology. For Ukraine, the study of the experience of industrial policy in China is important because it is one of the most important foreign trade partners of Ukraine. All of this suggests the need for active use of foreign experience of industrial policy in Ukraine as an important area of economic restructuring in order to improve its competitiveness.

industrial policy, economic restructuring, improving the competitiveness of the economy

Одержано 10.11.14

УДК 331.5(338:37)

В.О. Жукова, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Тенденції та особливості підготовки фахівців у системі вищої освіти

У статті розглядаються тенденції та особливості підготовки кваліфікованих фахівців у системі вищої освіти з урахуванням сучасних тенденцій її реформування. Охарактеризовані напрями реформування системи вищої освіти України відповідно до цілей Болонської декларації. Проаналізовані показники діяльності вищих навчальних закладів України та фінансування вищої освіти. Здійснено класифікацію видів дисбалансу на ринку кваліфікованої праці молодих фахівців. Запропоновані заходи щодо підвищення ефективності та поглиблення зв'язків з реальним сектором економіки в контексті підвищення якості вищої освіти.

освіта, система вищої освіти, вищі навчальні заклади, освітні послуги, якість вищої освіти

В.А. Жукова, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Тенденции и особенности подготовки специалистов в системе высшего образования

В статье рассматриваются тенденции и особенности подготовки квалифицированных специалистов в системе высшего образования с учетом современных тенденций ее реформирования. Охарактеризованы направления реформирования системы высшего образования Украины в соответствии с целями Болонской декларации. Проанализированы показатели деятельности высших учебных заведений Украины и финансирования высшего образования. Проведена классификация видов дисбаланса на рынке квалифицированного труда молодых специалистов. Предложены меры по повышению эффективности и углубления связей с реальным сектором экономики в контексте повышения качества высшего образования.

образование, система высшего образования, высшие учебные заведения, образовательные услуги, качество высшего образования

Постановка проблеми. На сучасному етапі актуальність, роль та значення освіти, особливо вищої, кардинально зростає і стає вже не просто чинником підвищення ефективності національної економіки, а виступає продукуючою силою та займає лідируюче положення як вид економічної діяльності. Так, згідно концепції інформаційного суспільства, у постіндустріальну епоху економічний розвиток держав буде ґрунтуватися не на матеріальних активах, а насамперед на якості та кількості знань про процеси, які відбуватимуться у соціально-економічному середовищі.

Інноваційний розвиток національної економіки та підвищення її конкурентоспроможності потребують постійного вдосконалення регуляторної політики